

УДК 338.2

Краузе Ольга, Краузе Олександр

Тернопільський національний технічний університет імені І. Пулюя

МЕТОДИ І МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ

Krause Olga, Krause Alexander

Ternopil Ivan Pulu National Technical University

METHODS AND METHODOLOGICAL METHODS OF ECONOMIC CONTROL

Економічний контроль здійснюється за допомогою системи методичних прийомів і конкретних методик. Види економічного контролю за діяльністю суб'єктів господарювання можна поділити на такі:

- державний контроль – здійснюється державними міжвідомчими або відомчими контролюючими органами з метою захисту інтересів держави і суспільства;
- контроль власника – здійснюється власником підприємства або уповноваженою особою з метою контролю ефективності ведення бізнесу;
- внутрішньогосподарський контроль;
- внутрішньо фірмовий контроль;
- аудиторський контроль – залучаються до процедури внутрішні або зовнішні аудитори з наперед визначеною метою перевірки, завданнями та масштабом;
- громадський (суспільний) контроль – даний вид контролю може здійснюватися громадськими організаціями (спілками, товариствами), політичними партіями і рухами, засобами масової інформації, профспілками, місцевим Радами народних депутатів, депутатськими фракціями, групами та окремими депутатами, громадянами або їх групами з метою відстоювання відповідних громадських інтересів перед державою, приватним власником, трудовим колективом та інше;
- комбінований (змішаний) контроль – з метою отримання кращого ефекту поєднує в собі декілька видів контролю.

Реалізація будь-якого методу контролю здійснюється за допомогою контрольно-аудиторських процедур, вироблених наукою і вдосконалених практикою.

Контроль розрізняється також за формами:

- залежно від часу здійснення: попередній, поточний (оперативний) і наступний;
- залежно від суб'єкта контролю: внутрішній і зовнішній;
- залежно від форм проведення: ініціативний і обов'язковий;
- залежно від цільової спрямованості контрольних дій: стратегічний, тактичний і оперативний;

Контрольно-аудиторські процедури відповідно до призначення застосування прийомів контролю можна поділити на:

- організаційні – підбір фахівців для виконання контрольних функцій, встановлення об'єктів перевірки, визначення методик контролю, оформлення організаційно-розпорядчої документації (накази, розпорядження, графіки та інше);
- моделюючі – з метою оптимізації процедури проведення контролю здійснюється розроблення організаційних та інформаційних моделей об'єктів контролю. Така процедура проводиться для оптимізації часу проведення контролю та підвищення його якості. Модель конкретизується відповідно до об'єктів контролю, які групуються в економічно однорідні групи, диференціюються за їх структурними елементами, джерелами інформації і методичними прийомами проведення контролю та узагальнення результатів;
- нормативно-правові – перевірка відповідності функціонування об'єктів контролю вимогам чинного законодавства, наприклад дотримання вимог трудового

законодавства, відповідність вимогам щодо інвентаризації основних фондів, товарно-матеріальних цінностей, коштів і розрахунків тощо;

– аналітичні – подрібнення об’єктів контролю на складові елементи і дослідження їх за допомогою спеціальних методик (наприклад, хіміко-лабораторний та технологічний контроль якості продукції, виконання державного замовлення тощо);

– розрахункові – контроль достовірності кількісних і вартісних вимірників господарських операцій, розрахунок узагальнених показників господарської діяльності об’єкту контролю (наприклад, продуктивність праці, виконання плану реалізації продукції тощо);

– лічильно-обчислювальні – використовуються при перевірці кількісних характеристик об’єктів контролю (наприклад, встановлення вартості продукції відповідно до ринкових цін; контроль правильності нарахування заробітної плати, виплат на оздоровлення та інше). Також лічильно-обчислювальні процедури використовують при проведенні інвентаризації, дослідженні документів, економічному аналізі, статистичних розрахунках, в економіко-математичних методах та інших методичних прийомах контролю;

– логічні – основані на застосуванні прийомів логіки у процесі здійснення контролю. логічні прийоми використовують у поєднанні з іншими контрольно-аудиторськими процедурами (наприклад, перевірка документів, здійснення економіко-математичних розрахунків, проведенні економічного аналізу);

– порівняльно-зіставні – порівняння і зіставлення об’єкту перевірки з його аналогом, затвердженими зразками, нормативно-правовими актами для визначення відхилень від норми. За допомогою окремих контрольно-аудиторських процедур визначаються причини виявлених відхилень. Порівняльно-зіставні процедури застосовуються у комплексі з іншими методичними прийомами контролю. Особливо важливу роль порівняльно-зіставні контрольно-аудиторські процедури відіграють при перевірці документів [2].

Отже, основним призначенням контрольно-аудиторських перевірок є виявлення конфліктних ситуацій (порушень) з метою їх вчасного усунення (попередження).

Список використаних джерел:

1. Дерей В.А. Види економічного контролю за діяльністю підприємств: аналіз і узагальнення поглядів на проблему. *Облік і фінанси АПК: освітній портал*. URL: <https://magazine.faa.org.ua/vidi-ekonomichnogo-kontrolyu-za-diyalnistyu-pidpriemstv-analiz-i-uzagalnennya-poglyadiv-na-problemu.html>

2. Контрольно-аудиторські процедури та методичні прийоми: суть та зміст. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/17141/>

Корольок Т.М. Діджиталізація документообігу в обліку. Збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток соціально-економічних систем в геоелектронічному просторі», 19 травня 2023 року. Т.: ФОП Паляниця В.А., 2023. С. 79-81.